

УДК 347.99:336.143.23

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.5>

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ СУДОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ УКРАЇНИ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МІСЦЕВИХ СУДІВ: НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ

Манюк Д.В.

аспірант,

Хмельницький університет управління та права

імені Леоніда Юзькова

e-mail: mister.manyuk003@gmail.com

Манюк Д.В. Роль державної судової адміністрації України у фінансовому забезпеченні місцевих судів: необхідність реформування.

Стаття присвячена детальному аналізу фінансового забезпечення діяльності судової системи України та ролі Державної судової адміністрації України у формуванні, управлінні та розподілі бюджетних ресурсів. Метою статті є комплексне та всебічне дослідження ролі Державної судової адміністрації України у фінансовому забезпеченні місцевих судів. Розглянуто нормативно-правові підстави фінансування судів, включаючи Конституцію України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» та Бюджетний кодекс України, які визначають порядок підготовки бюджетних запитів, формування лімітів та ефективний розподіл коштів між територіальними управліннями. Здійснено огляд підзаконних актів, наказів та інструкцій, що регламентують практичне управління фінансами судової системи, зокрема Наказ Державної судової адміністрації України № 594 від 29 грудня 2023 року та нормативи на 2024–2026 роки. Проаналізовано структуру видатків, що показує домінування оплати праці та нарахувань заробітної плати, а також розглянуто проблеми хронічного недофінансування, яке у 2024–2025 роках становило 39–43 % від реальної потреби, та його негативний вплив на кадровий потенціал, матеріально-технічне забезпечення, інфраструктуру судів та функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем. Висвітлено наслідки недофінансування для доступу громадян до правосуддя, зокрема збільшення строків розгляду справ, зниження якості судових рішень та обмеження функціональності Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Розглянуто ініціативи Вищої ради правосуддя, Верховного Суду та законодавчі пропозиції щодо підвищення ефективності та прозорості фінансової діяльності, забезпечення належної суддівської винагороди та розвитку інфраструктури судів. Окрема увага приділена реформуванню статусу та діяльності Державної судової адміністрації України, проведенню комплексного аудиту, оптимізації структур та процедур управління, а також прозорому конкурсу на посаду Голови адміністрації. Автор підкреслює, що стабільне та достатнє фінансове забезпечення судової влади є ключовою умовою незалежності суддів, належного функціонування правосуддя та успішної європейської інтеграції України, що створює основу для подальшого розвитку правової держави.

Ключові слова: фінансове забезпечення, суди, Державна судова адміністрація, незалежність судової влади, управління ресурсами.

Manyuk D.V. The role of the state judicial administration of Ukraine in financial provision of local courts: the need for reform.

The article is devoted to a detailed analysis of the financial support for the activities of the judicial system of Ukraine and the role of the State Judicial Administration of Ukraine in the formation, management, and allocation of budgetary resources. The aim of the article is a comprehensive and thorough study of the role of the State Judicial Administration of Ukraine in the financial support of local courts. The legal and regulatory framework for court financing is examined, including the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine “On the Judiciary and the Status of Judges,” and the Budget Code of Ukraine, which define the procedures for preparing budget requests, establishing limits, and efficiently distributing funds among territorial administrations.

An overview of subordinate acts, orders, and instructions regulating the practical management of court finances is provided, in particular, the Order of the State Judicial Administration of Ukraine No. 594 dated December 29, 2023, and the standards for 2024–2026. The structure of expenditures is analyzed, showing the predominance of salaries and related payroll charges, as well as issues of chronic underfunding, which in 2024–2025 amounted to 39–43% of the actual need, and its negative impact on human resources, material and technical support, court infrastructure, and the functioning of information and telecommunication systems.

The consequences of underfunding for citizens' access to justice are highlighted, including increased case processing times, reduced quality of judicial decisions, and limitations on the functionality of the Unified Judicial Information and Telecommunication System. Initiatives by the High Council of Justice, the Supreme Court, and legislative proposals aimed at increasing the efficiency and transparency of financial activities, ensuring adequate judicial remuneration, and developing court infrastructure are also discussed.

Special attention is given to the reform of the status and activities of the State Judicial Administration of Ukraine, the implementation of a comprehensive audit, the optimization of structures and management procedures, as well as a transparent competition for the position of Head of the Administration. The author emphasizes that stable and sufficient financial support for the judiciary is a key condition for judicial independence, the proper functioning of justice, and the successful European integration of Ukraine, thereby creating a foundation for the further development of the rule of law.

Key words: financial support, courts, State Judicial Administration, judicial independence, resource management.

Постановка проблеми. Система фінансового забезпечення судової влади є ключовим фактором функціональної незалежності судів. Незалежність суддів прямо залежить від належного рівня бюджетного фінансування, що гарантується Конституцією України та законотворчими нормами. Однак у практичній діяльності державні бюджети часто не відповідають реальним потребам судової системи. Значна частина коштів спрямовується на оплату праці, залишаючи обмежені ресурси для матеріально-технічного та інформаційного забезпечення. Недостатнє фінансування може призводити до кадрового дефіциту та уповільнення розгляду справ. Порушення матеріально-технічного забезпечення обмежує ефективність роботи судів і доступ громадян до правосуддя. Крім того, зовнішні фактори, зокрема воєнні дії та економічні обмеження, підсилюють існуючі проблеми. У цьому контексті виникає нагальна потреба в комплексному дослідженні механізмів фінансового забезпечення судової влади та пошуку шляхів його оптимізації.

Мета дослідження полягає у комплексному та всебічному дослідженні ролі Державної судової адміністрації України у фінансовому забезпеченні місцевих судів.

Стан опрацювання проблематики. Питання, щодо діяльності Державної судової адміністрації присвячена низка праць науковців. Так, зокрема Сеченко Н.М. та Пророченко В.В. розглядали Державну судову адміністрацію України як орган, що здійснює забезпечення діяльності судів. У роботі Кравчук Г.А. Державна судово адміністрація України виступає як один із головних розпорядників бюджетних коштів у фінансуванні судової влади. Бойко В. у своїй роботі досліджує роль і місце державної судової адміністрації України у забезпеченні діяльності місцевих судів: адміністративно-правові аспекти. Втім, в сучасних умовах, окреслена тематика потребу подальших ґрунтовних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Фінансове забезпечення діяльності судів, яке здійснює Державна судова адміністрація України (ДСА), ґрунтується на системі нормативно-правових актів, що визначають її компетенцію, порядок формування та розподілу бюджетних ресурсів.

Ключовими джерелами правового регулювання фінансової діяльності ДСА України є:

Конституція України. Визначальне значення має стаття 130, що закріплює конституційні гарантії належного фінансування судової влади. Вона покладає на державу обов'язок забезпечувати умови для ефективної роботи судів і суддів, передбачаючи окремий розділ видатків у Державному бюджеті України з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя (ВРП). Це положення виступає фундаментальною гарантією незалежності судової гілки влади від впливу інших органів державної влади, адже фінансова самостійність є необхідною складовою її функціональної незалежності [10].

Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Нормативні приписи цього закону конкретизують конституційні положення, встановлюючи, що фінансування судів здійснюється виключно

но за рахунок коштів Державного бюджету України [16]. Витрати із загального фонду бюджету на утримання судів належать до категорії захищених статей видатків, що унеможлиблює їх скорочення впродовж поточного бюджетного року. Однак практика свідчить: попри такий статус, початковий розмір асигнувань часто визначається заниженим, що зумовлює постійний дефіцит ресурсів. Закон також закріплює роль ДСА України як головного розпорядника коштів, що відповідає за фінансове забезпечення діяльності судів (крім Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів та окремих органів системи правосуддя).

Бюджетний кодекс України. Він регламентує загальні правила підготовки, розгляду, ухвалення та виконання Державного бюджету. У статті 35 Кодексу закріплено, що головні розпорядники бюджетних коштів, серед яких і ДСА України, зобов'язані формувати бюджетні запити для подання Міністерству фінансів. Ці запити складаються з урахуванням середньострокових планів діяльності, результатів виконання бюджетних програм, проведених оцінок ефективності та висновків органів контролю [2].

Окрім зазначених основоположних актів, фінансову діяльність ДСА України деталізують численні підзаконні нормативи, інструкції та накази, які регламентують практичні процедури управління коштами. Так, Наказ ДСА України від 29 грудня 2023 року № 594 вніс зміни до плану діяльності установи як головного розпорядника бюджетних коштів на 2024 рік і наступний середньостроковий період (2025–2026 роки). Це свідчить про постійну адаптацію фінансової політики до актуальних бюджетних умов [13].

Процедура формування та розподілу бюджетних ресурсів для функціонування судової системи складається з кількох послідовних етапів і передбачає взаємодію ДСА України з Міністерством фінансів України та її територіальними управліннями.

Підготовка бюджетних запитів. Як головний розпорядник бюджетних коштів, ДСА України щороку готує бюджетний запит, у якому відображаються фінансові потреби судової системи на наступний бюджетний період (зазвичай на три роки). Основою для складання цього документа є аналіз фактичних витрат, прогноз майбутніх потреб, плани розвитку та стратегічні пріоритети судової влади.

Співпраця з Міністерством фінансів. Міністерство фінансів України визначає і доводить до головних розпорядників інформацію про граничні обсяги видатків, які стають базою для підготовки проєктів кошторисів. На їх основі головні розпорядники складають бюджетні запити для подальшого включення до проєктів відповідних бюджетів. Цей етап є ключовим, оскільки «граничні обсяги» здебільшого нижчі за реальні потреби, що з самого початку створює ситуацію недофінансування.

Затвердження бюджету. Після ухвалення Закону про Державний бюджет України на відповідний рік ДСА України отримує лімітні довідки щодо бюджетних асигнувань. Ці довідки відображають остаточно затверджені суми фінансування [20].

Розподіл коштів територіальним управлінням. На підставі отриманих лімітів ДСА України передає фінансові показники розпорядникам нижчого рівня – територіальним управлінням ДСА. Вони коригують свої кошториси відповідно до цих лімітів та забезпечують фінансування місцевих судів у межах своєї юрисдикції [6].

Цей процес формування бюджетних запитів та кошторисів, який залежить від «граничних обсягів», що доводяться Мінфіном, створює потенційний конфлікт між об'єктивною потребою судів (яку визначає ДСА) та фінансовими можливостями держави (які визначає Мінфін). Така структурна динаміка часто призводить до урізання запитів та подальшого недофінансування, оскільки реальні потреби рідко повністю покриваються встановленими лімітами.

Аналіз фінансової звітності ДСА України показує, що значна частина бюджету спрямовується на оплату праці. Так, у звіті ДСА за 2024 рік бюджет адміністрації становив майже 400 млрд грн. 86% всього фінансового ресурсу спрямували на оплату праці та нарахування заробітної плати.

Понад 7,5 млрд грн. ДСА витратила на суддівську винагороду. Середній розмір щомісячної суддівської винагороди за 2024 рік становив понад 100 тис. грн для місцевих загальних судів, понад 120 тис. грн для місцевих спеціалізованих судів та понад 200 тис. грн для апеляційних судів. Фінансування ДСА у 2024 році було на 2 448 800 000 грн більше ніж у 2023 році [18].

Важливо зазначити, що ДСА забезпечує прозорість та підзвітність своєї діяльності шляхом публікації фінансової звітності, що включає баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів та звіт про власний капітал. Зокрема, за 2024 рік оприлюднено консолідовану

фінансову звітність, що містить зазначені документи та примітки до річної фінансової звітності [19].

З метою забезпечення ефективності та відповідності фінансової діяльності вимогам законодавства, в органах судової влади функціонує система внутрішнього аудиту. ДСА України здійснює внутрішній аудит діяльності 783 підконтрольних суб'єктів, включаючи структурні підрозділи ДСА, територіальні управління, суди та інші організації, що належать до сфери управління ДСА. У 2024 році проведено чотири планові внутрішні аудити, за результатами яких надано 110 рекомендацій щодо усунення недоліків та удосконалення діяльності. Зокрема, за результатами проведених аудитів забезпечено усунення порушень на суму 35 286,9 тис. грн [9].

Ці заходи сприяють підвищенню ефективності використання бюджетних коштів та забезпеченню належного фінансового контролю в органах судової влади України.

Широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну у лютому 2022 року значно посилило вже існуючі проблеми у фінансовому забезпеченні судової системи, що безпосередньо вплинуло на діяльність місцевих судів.

Однією з найсерйозніших і тривалих проблем є постійне недофінансування судової влади. Протягом останніх років фінансування судової системи здійснювалося не в повному обсязі.

Фінансування судів у 2022 році здійснювалося на 80,9% (додаткова потреба у коштах – 5,2 млрд грн), а у 2023 році – лише на 59,6% (додаткова потреба – 13,5 млрд грн). Внаслідок недофінансування у судах бракувало коштів не лише на зарплату працівникам, оплату комунальних послуг чи енергоносіїв, а й навіть закупівлю паперу, поштові відправлення та оплату послуг інтернет-зв'язку [1].

Офіційні матеріали ДСА України та Ради суддів підтверджують, що у 2024 році законом про Державний бюджет для ДСА було передбачено 20,6 млрд грн (17,4 млрд – загальний фонд, 3,2 млрд – спеціальний) при розрахованій потребі 36,042 млрд грн, тобто рівень забезпечення становив близько 57,2% [4]. Водночас у висновках Рахункової палати наводилася інша оцінка – 60,5%, яка ґрунтується на ширшій методиці агрегування, але також підтверджує наявність «додаткової потреби» у 15,5 млрд грн.

У 2025 році на етапі бюджетного планування Міністерством фінансів були доведені граничні показники, що забезпечували лише 56,5% потреби (дефіцит близько 15,8 млрд грн), про що ДСА офіційно повідомляла у відкритих матеріалах. Після ухвалення закону про Державний бюджет – 2025 та затвердження паспортів бюджетних програм ситуація змінилася: наказом ДСА України від 11 лютого 2025 року № 53 за КПКВК 0501020 було закріплено 22,095 млрд грн (18,495 – загальний фонд, 3,6 – спеціальний) [15]. Виходячи з потреби у 36,278 млрд грн, фактичний рівень забезпечення піднявся до близько 60,9%.

Таким чином, у 2024–2025 роках спостерігається стійкий розрив фінансування судової системи на рівні 39–43% від реальної потреби. Розбіжності між цифрами (57% і 60,5% у 2024 році; 56,5% і 60,9% у 2025 році) пояснюються різними датами розрахунку та методиками включення спеціального фонду, однак головний висновок залишається незмінним: навіть попри зростання номінальних призначень, судова влада в Україні хронічно недофінансована.

Прямим наслідком недофінансування є значний кадровий дефіцит у судовій системі. Кадровий дефіцит суддів має щонайменше два наслідки. По-перше, він призводить до збільшення строків розгляду справ. Це очевидно, адже якщо суддя отримує щодня десятки нових справ, він не може їх усі одночасно розглянути. По-друге, брак суддів не може не впливати на якість розгляду справ [12]. Правники відзначають, що дефіцит суддів в Україні призводить до порушення права громадян на доступ до правосуддя, а судова система перебуває на межі зупинення відправлення правосуддя.

Недофінансування впливає не лише на кадровий потенціал, а й на базове матеріально-технічне забезпечення судів. У багатьох судах бракує коштів не лише на зарплату, а й на закупівлю паперу, поштові відправлення та оплату послуг інтернет-зв'язку. Це призводить до вимушеного припинення здійснення викликів до суду учасників судових процесів та направлення судових рішень поштою. Такі порушення встановленого порядку повідомлення учасників процесу можуть призвести до скасування судових рішень через процесуальні порушення. Крім того, швидкість інтернету в деяких судах знижена вдвічі через фінансову заборгованість.

Інфраструктурні проблеми також залишаються гострими: рівень забезпечення суддів окремими кабінетами становить 88%, залами судових засідань – 70%, нарадчими кімнатами – 22%, а

лише 19% загальної потреби задоволено. Надмірна завантаженість судів, брак матеріально-технічного та фінансового забезпечення, а також нестача суддівських кадрів є хронічними проблемами, які загострилися з початком повномасштабної війни [11].

Особливо загрозливою є ситуація з розвитком інформаційно-телекомунікаційних систем. Фінансування на оновлення Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) та розробку нових модулів, для яких орієнтовно необхідно 24–25 млн дол. США до 2027 року, було призупинено через замороження проєктів USAID. Це обмежує функціонал «Електронного суду», який продовжує працювати на застарілій платформі [7]. ЄСІТС покликана бути технічною опорою української судової системи, об'єднуючи всі суди та органи судової влади, з метою створення ефективного, прозорого та доступного правосуддя. Недостатнє матеріально-технічне та ІТ-забезпечення не просто створює незручності, а прямо перешкоджає доступу до правосуддя та його ефективності.

Існування численних законодавчих ініціатив та планів на 2025 рік свідчить про усвідомлення проблеми фінансування на всіх рівнях судової влади та законодавчої гілки.

Пропозиції ВРП. 26 лютого 2025 року ВРП затвердила звернення до Кабінету Міністрів України з пропозиціями щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової влади на 2025 рік та 2026–2028 роки, підкреслюючи конституційну гарантію фінансування. Ці пропозиції включають забезпечення належної суддівської винагороди, що є гарантією незалежності судді [8].

Стратегічні плани Верховного Суду. Верховний Суд також розробляє стратегічні плани, спрямовані на підвищення ефективності правосуддя. Він планує досягти ключових кількісних та якісних показників у 2025–2027 роках, зокрема вирішувати 3,96 млн судових справ щорічно (95,3% від надходжень), придбати 1,4 млн одиниць засобів інформатизації у 2025 році та легалізувати понад 3 тис. комп'ютерних програм. Ці плани відображають стратегічне бачення розвитку, яке потребує відповідного фінансування. Навіть Верховний Суд стикається з обмеженнями: Міністерством фінансів України встановлено граничний обсяг видатків Верховного Суду за загальним фондом державного бюджету на 2025 рік на 899,2 тис. грн менше, ніж було затверджено у 2024 році [3].

Законодавчі ініціативи щодо Служби судової охорони. Законопроект № 12025, зареєстрований 9 вересня 2024 року, передбачає зміни до Закону «Про судоустрій і статус суддів», що дозволяють Службі судової охорони отримувати додаткове фінансування з інших джерел, не заборонених законодавством, щоб зменшити навантаження на Державний бюджет. Це може слугувати прикладом для пошуку альтернативних джерел фінансування й для інших підрозділів судової системи [5].

Розроблення нормативів забезпечення судів. Наказом ДСА України від 14 серпня 2023 року № 384 (з наступними змінами) створено робочу групу для розроблення проєктів нормативів кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів. Це є відповіддю на рішення ВРП від 20 липня 2023 року № 740 / 0/15–23 [14]. Успіх цих ініціатив залежить від їхньої реальної імплементації та достатнього бюджетного забезпечення, що наразі залишається під питанням через прогнозований дефіцит на 2025 рік.

Питання реформування правосуддя Україні найчастіше сприймається крізь призму ролі власне суддів, судів і доброчесності судової влади. Вирішення цих та багатьох інших аспектів є не лише важливим елементом загального процесу реформування правосуддя в Україні, а й процесу європейської інтеграції нашої держави. Зокрема, відповідна проблематика відображена у Дорожній карті з питань верховенства права, яку було затверджено Кабінетом Міністрів України 14 травня 2025 року, і яка визначає ключові реформи в певній сфері, необхідні для вступу в ЄС. Для досягнення зазначених цілей заплановано 7 основних заходів, які, попередньо, планується досягти протягом IV кварталу 2025 року – IV кварталу 2027 року.

Одразу три заходи стосуються питання вдосконалення статусу і діяльності ДСА, а саме:

проведення аудиту діяльності Адміністрації та вироблення рекомендації задля усунення дублювань, оптимізації діяльності і структури та ін.;

прийняття закону, спрямованого на вдосконалення статусу та діяльності ДСА на основі проведеного аудиту;

проведення прозорого конкурсу на Голову ДСА [17].

Висновки. Отже, фінансове забезпечення судової системи України є критично важливим елементом забезпечення незалежності та ефективності правосуддя, проте чинна практика демонструє системне недофінансування, що негативно впливає на кадровий потенціал, матеріально-технічне забезпечення та функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем судів. Незважаючи на

законодавчо закріплені конституційні гарантії фінансування та численні ініціативи ДСА, рівень реального забезпечення залишається значно нижчим за потреби, що призводить до затримок у розгляді справ та зниження якості судового процесу. Одночасно спостерігається структурна невідповідність між плануванням бюджетних запитів і затвердженими граничними обсягами видатків, що створює системну диспропорцію між потребами судової влади та наявними ресурсами. Актуальні стратегії розвитку потребують адекватного фінансування та інтеграції в середньострокові бюджетні плани. Подальші дослідження доцільно зосередити на пошуку механізмів збалансованого фінансування судової системи, оптимізації внутрішніх ресурсів, а також оцінці впливу інноваційних інформаційних технологій на доступність і ефективність правосуддя. Загалом, наукове вивчення фінансового забезпечення судів має враховувати як нормативно-правові, так і практичні аспекти, що визначають реальні можливості функціонування судової системи в умовах обмежених ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Брак коштів, суддів та 800 тис. нерозглянутих справ: Системні проблеми у діяльності Вищої ради правосуддя поглибили кризу функціонування системи судової влади. Рахункова палата. URL: <https://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=2027> (дата звернення: 19.08.2025).
2. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 19.08.2025).
3. ВРП звернулася до КМУ та Мінфіну щодо належного фінансування судової влади. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1658436/> (дата звернення: 19.08.2025).
4. ВРП погодила ДСА України перерозподіл бюджетних видатків між судами. Державна судова адміністрація України. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/1542362/> (дата звернення: 19.08.2025).
5. Депутатами запропоновані зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в частині удосконалення діяльності Служби судової охорони. Служба судової охорони. URL: <https://sso.court.gov.ua/sso/pres-centr/news/1664215/> (дата звернення: 19.08.2025).
6. Державний веб-портал бюджету для громадян. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/open-budget-webportal> (дата звернення: 19.08.2025).
7. ДСА потрібно знайти мільярд гривень на розвиток електронного правосуддя в умовах зупинки фінансування USAID. Судово-юридична газета. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/324982-gsa-nuzhno-nayti-milliard-griven-na-razvitie-elektronnogo-pravosudiya-v-usloviyakh-ostanovki-finansirovaniya-usaid> (дата звернення: 19.08.2025).
8. Звернення Вищої ради правосуддя до Кабінету Міністрів України із пропозиціями щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової влади та її незалежності на 2026–2028 роки | Вища рада правосуддя. Новини | Вища рада правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/news/zvernennya-vyshchoyi-rady-pravosuddya-do-kabinetu-ministriv-ukrayiny-iz-propozyciyamy-shchodo> (дата звернення: 19.08.2025).
9. Звіт про діяльність державної судової адміністрації України за 2024 рік. URL: <https://court.gov.ua/storage/portal/dsa/news/%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%D0%94%D0%A1%D0%90%D0%A3%D0%B7%D0%B0%202024.pdf> (дата звернення: 19.08.2025).
10. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к / 96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 19.08.2025).
11. Нагальні питання діяльності адміністративних судів і проблеми правозастосування: у Верховному Суді відбулася розширена робоча зустріч. ВЕРХОВНИЙ СУД. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1571210> (дата звернення: 19.08.2025).
12. Надмірне навантаження на судову систему впливає на строки розгляду справ і якість рішень – голова КІС ВС. ВЕРХОВНИЙ СУД. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1720264> (дата звернення: 19.08.2025).
13. Наказ Державної судової адміністрації України від 29 грудня 2023 року № 594 Про внесення змін до плану діяльності Державної судової адміністрації України як головного розпорядника бюджетних коштів на 2024 рік та 2025–2026 роки. Державна судова адміністрація України. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/N_594_23 (дата звернення: 19.08.2025).

14. Про заслуховування інформації Державної судової адміністрації України щодо виконання наданих рекомендацій та результатів усунення недоліків, вказаних у рішенні Вищої ради правосуддя від 20 липня 2023 року № 740 / 0/15–23 «Про Звіт Голови Державної судової адміністрації України про діяльність Державної судової адміністрації України за 2022 рік». URL: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/42379> (дата звернення: 19.08.2025).
15. Про затвердження паспортів бюджетних програм на 2025 рік: Наказ Державної судової адміністрації України від 11 лютого 2025 року № 53. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/dsa/normatyvno-pravova%20baza/N_53_2025.pdf (дата звернення: 19.08.2025).
16. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 19.08.2025).
17. Реформа органів суддівського врядування в Україні: євроінтеграційний контекст. Центр Дністрянського. URL: <https://dc.org.ua/news/reforma-organiv-suddivskogo-vryaduvannya-v-ukrayini-evrointegraciynnyu-kontekst> (дата звернення: 19.08.2025).
18. Торік Державна судова адміністрація витратила на суддівські винагороди на понад 300 млн грн більше, ніж у 2023-му. Slidstvo. info. URL: <https://www.slidstvo.info/news/torik-derzhavna-sudova-administratsiia-vytratyla-na-suddivski-vynahorody-na-ponad-300-mln-hrn-bilshe-nizh-u-2023-mu/> (дата звернення: 19.08.2025).
19. Фінансова звітність ДСА України 2024 рік (консолідована). Державна судова адміністрація України. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/pokazniki-diyalnosti/finansova_zvitnist/finansova_zvitnist_dsa_2024_konsolidovana (дата звернення: 19.08.2025).
20. Як скласти проєкт кошторису бюджетної установи та затвердити його?. Сьомий апеляційний адміністративний суд. URL: <https://7aa.court.gov.ua/sud4856/pres-centr/news/999189/> (дата звернення: 19.08.2025).